

még a kulturális identitásvesztés veszélyét is vállalja...

FODOR MIKLÓS

(Fordította Gulyás András, Osiris Kiadó, Budapest, 2003, 340 oldal, 2480 Ft)

BÁLDI TAMÁS:

Egy geológus barangolásai Magyarországon

Az irodalomszerető kiránduló, aki elvetődik például a Balaton-felvidékre, nagy valószínűséggel találkozni fog Tihanynak riadó leányával vagy megilletődötten tekint Kemenesalja felé; míg a geológus ugyanitt, bár az idézett versek is eszébe juthatnak, valószínűleg inkább a badacsonyi, szentgyörgyhegyi bazaltorgonára, a tihanyi gejzírkúpokra, az egykori vulkáni tevékenységre gondol... Viszonyulásuk mégis rokon természetű: kiváltója a természeti környezet, a jelenkori, illetve a földtani maradványokból felépíthető, ember által soha nem tapasztalt, ám mégis rekonstruálható táj. Báldi Tamás könyve éppen ezt mutatja: érdeklődés és élmény szoros kapcsolatát, kiteljesült tudósi pályán érelődött tudást, a föld mélyében felfedezhető szépség szeretetét.

A kötet tíz fejezete tulajdonképpen tíz érdekes kaland, a geológiai

jelentől régebbi korok felé távolodva. Az olvasó legelőször a csúcs-hegyi tengeri sünn története révén ismerkedhet meg azokkal a körülményekkel, amelyek nyomán egy földtani lelet: kőzet vagy fosszília (ősmaradvány) a mai lelőhelyére kerülhetett. A pilisi állatmaradványok lehetővé teszik a szerző számára, hogy röviden összefoglalja a jelenkori és a hajdani Európa éghajlati és vegetációs öveivel kapcsolatos legfontosabb ismereteket. A jégkorszakban nagyszámú rénszarvascsordák legeltek errefelé, s a pilisszántói kőfülke csontmaradványai ezeken kívül többek között a madárvilágról is felvilágosítást adnak. Az egykori hóbagoly-köpetekből ugyanis kiderül, hogy e fajnak étkezőhelye volt itt, s táplálékuk többnyire hófajdokból állt; mindez a hideg öv sokkal délebbi kiterjedését mutatja. De erre utalnak az emlősfajta, például a barlangi oroszlán (esetleg barlangi tigris) maradványai is. És természetesen ez a barlang a pilisszántói ősember étkezőhelyének szerepét is betöltötte.

Az ürömi víziló története a személyes érintettség élményét és a felfedezés varázsát hozza közel az olvasóhoz. Ezzel szemben a méregfogú csigákról szóló fejezet könnyen elborzaszthatja azt, aki nem hallott még ezek recens (jelenkori) utódairól: az ártatlannak gondolt állatok táplálkozásmódjáról és az áldozattal szembeni kíméletlenségükről; a mio-

cénban fosszilizálódott leletek Szokolján kerültek elő. Hasonló érdekességű ismereteket nyújt a visegrádi miocén korallzátonyt, illetve a Börzsöny vulkanikus felépítését és eredetét bemutató fejezet is; az utóbbi a földtani maradványok alapján a kialakulás valószínűsíthető menetét is összefoglalja.

Az egyik legszakmaibb beszámoló a Tethys-óceánnal, vagyis az ősföldközi-tengerrel, pontosabban annak pusztulásával foglalkozik. Ez a hatalmas tenger a ma elfogadott, de régebbi keletű geológiai feltételezések szerint valamikor Eurázsia, Afrika és India között terült el. Megérősíti ezt az elképzelést a lemeztektonika jelenségének felfedezése is, amely a földtanilag szintén „élő” Föld egyik sajátossága. Hasonlóan érdekesek többek között a dagály–apály nyomait a leletekben is kimutató szakaszok. A kötetet az Ipolytarnócon található ősmaradványok és kőzetek (a cápatemető, a kovácsodott fatörzsek, a fosszilis levelek, az őssálatok lábnyomai) bemutatása zárja, valamint egy életkép, amely a leletek alapján kísérletet tesz az ősi klíma, a környezet, a növények és az állatok életének felelevenítésére.

Nagy erénye a könyvnek a közérthető elbeszélőmódor, amelyet csak éppen annyira terhelnek meg a szakkifejezések, hogy azt még a laikusok is megérthessék. További erény, hogy az érzékletes leíróhelyle-

írásokat a személyes élmény (és a feltáró/értékelő tevékenység) öröme teszi teljessé. A szakmai áttekintés egyben emlékezés is: tanárookra, tanítványokra, kollégákra. Anélkül mond valami igen fontosat Magyarországról, hogy akár csak egyszer is kimondaná a nemzeti hívószavak bármelyikét. Boldog ember, akinek munka, hivatás, hobbi és élet ennyire egyet jelent.

BUDA ATTILA

(Vince Kiadó, Budapest, 2003, 198 oldal, 2495 Ft)

HAJDU EDIT:

Magyar szölofajta

MERCZ ÁRPÁD – KADÁR GYULA:

Borászati kislexikon

A divatok jó része szerencsétlen, sokszor teljesen fölösleges folyamatok eredménye, ám nemegyszer termékeny divathullámok is megjelennek a mindennapi élet valamely területén. Hazánkban ilyen – a szocializmus sör- és rövidital-fogyasztási szokásait szerencsésen befolyásoló – jelenség a bor kultuszának erőteljes növekedése, s az ehhez a gasztronómiai területhez kapcsolódó hagyományaink felfedezése,